

צמצם דלקות עטין – אל תשטוף עטינים

עזרא שושני

טבלה 1. השפעת שגרות הכנה שונות על ספירת התאים הסומטיים בחלב

ספירת תאים (אלפים)	צורת הכנת העטין
495	שטיפת כל הפרות עם מים ללא ייבוש
490	
682	
463	שטיפת עטינים מלוכלכים בלבד עם מים ללא ייבוש
424	
658	
405	ניגוב עטין ביבש במטליות נייר אף פעולה ("אל תעשה דבר")
404	

ב־40% ויותר בדגימות החלב, לעומת עדרים אשר שטפו במים זורמים נקיים. כן נמצא, שלהוספת חומר חיטוי למים, ללא קשר לשגרה הנהוגה, לא היתה כל השפעה על ספירות התאים הסומטיים. מתוצאות הסקר עולה, שככל שתבוצע פחות שטיפה, כך ייטב. ולתשומת לבנו – אף ייבוש פטמות ועטינים לאחר השטיפה לא היה יעיל כשגרות, שבהן לא נשטפו העטינים כלל או רק נוגב העטין ביבש. על אף שלא בוצע מבחן סטטיסטי, התרשמו החוקרים, שספירת התאים הסומטיים היתה נמוכה יותר באותם עדרים בהם שער הפרות סופר. רוב החקלאים, שאימצו לעצמם פעולה זו, דיווחו על ירידה בספירת התאים הסומטיים, כאשר השערות הוסרו לא רק מהעטין אלא גם מהאזור שמתחת לבושת ומכל אורך הזנב, מלבד הציצית החיונית לגירוש הזבובים. באנגליה, הריסוס נעשה פופולרי יותר מטבילת הפטמות לאחר חליבה, וזאת למרות הדיעה הרווחת שההפך הוא נכון. לפני שש שנים יחס המשתמשים היה 8:1 לטובת הטבילה.

בחוברת DAIRY HERD MANAGEMENT ממועדש יוני 1987 פורסמה רשימה מעניינת, אשר מנסה לתהות מהי שגרת החליבה הטובה ביותר, אשר לה מתאם גבוה עם שיעור דלקות עטין נמוך. להלן תירגום המאמר: כאשר עטיני הפרות נשמרים יחסית נקיים מכללוק, ניגוב ביבש באמצעות מטלית חד־פעמית הינו מספיק לצורך הכנת הפרה (לא לשם הורדת החלב אלא לשם צמצום נזקים מדלקות עטין – ע.ש.), אך התוצאות תהיינה זהות, כאשר אין כלל הכנת פרה! כאשר נדרשת שטיפת העטין לפני החליבה, רמות הנגיעות יופחתו אף אם רק עטינים מלוכלכים יישטפו, לעומת שטיפה חסרת אבחנה של כל עטיני הפרות. העברת המטלית בין פרה לפרה מזיקה ויש בפעולה זו כדי לגרום להתפשטות הנגיעות במידה ניכרת, לעומת "אל תעשה דבר". תוצאות אלה הופקו מתוך סקר מקיף, שנערך באנגליה על ידי ה־MILK MARKETING BOARD. הוא כלל 707 עדרים ומספר הפרות הכללי היה 117,362 פרות. הסקר נערך בתקופת זמן של 5 חודשים. כל הפרות נבחנו תקופתית במבחן תאים סומטיים. בסקר נמצא, שלשיטת הכנת העטינים היה קשר ישיר לממוצע התאים הסומטיים של העדר במשך תקופה זו. בנוסף ל"אל תעשה דבר", שגרה שהיתה נחלתם של 126 עדרים, נרשמו 7 שיטות שונות להכנת העטין בשאר 581 העדרים. אף כאן נרשמו ממוצעי התאים סומטיים של כלל העדר. ממוצע התאים הסומטיים בעדרים, שלא נגעו בעטין כלל ובעדרים שניגבו עטין ביבש במטליות נייר בלבד, היה נמוך יותר מהספירות הממוצעות של עדרים אשר נשטפו. ההבדל היה מובהק, במיוחד בעדרים אשר כל הפרות נשטפו, ללא קשר לרמת זיהום העטין. בעדרים שבהם נהוגה השיטה של העברת מטליות מפרה לפרה, שיעור ספירות התאים הסומטיים היה גבוה

אך באותם עדרים, שהרמות היו גבוהות ביחס לחוקרים רצו לבדוק את ההשפעה של השיטות לחיטוי העטין במשך שנתיים, כאשר במקביל הושקעה עבודת הדרכה רבה על ידי M.M.B. לשיפור איכות החלב. הממצאים של השנה הראשונה הושוּו לממצאים של השנה השניה בכדי למדוד ההתקדמות. התוצאות מופיעות בטבלה 2.

הסקר האחרון מראה שהיחס הצטמצם ל-2:1. החוקרים רצו לבדוק את ההשפעה של השיטות לחיטוי העטין במשך שנתיים, כאשר במקביל הושקעה עבודת הדרכה רבה על ידי M.M.B. לשיפור איכות החלב. הממצאים של השנה הראשונה הושוּו לממצאים של השנה השניה בכדי למדוד ההתקדמות. התוצאות מופיעות בטבלה 2.

טבלה 2. יעילות טבילה וריסוס הפטמות

	ספירת תאים (אלפים)		
	שנה ראשונה	שנה שנייה	השינוי, %
טבילה	439	416	-5
ריסוס	424	398	-6

הספירות הממוצעות היו דומות אך נוטות לטובת קבוצת הריסוס. השוני לא היה מובהק,

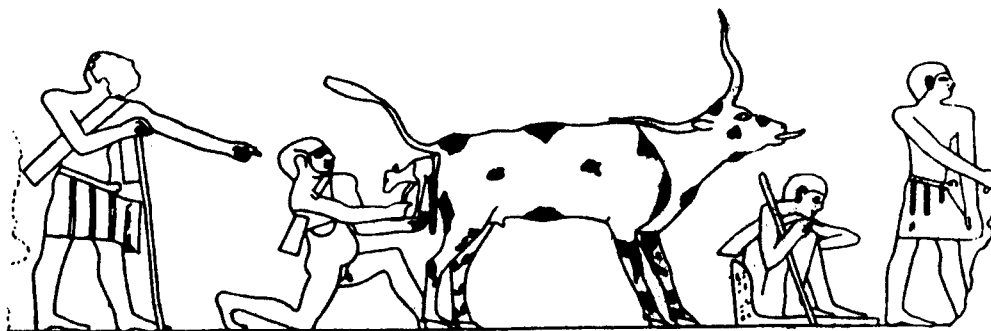
א. השגרה הטובה ביותר לצמצום שיעורי הגייעות בדלקות עטין הינה שימוש במטליות נייר חד-פעמיות ללא הרטבת העטין או אי-גייעה בפטמות.

ב. ניגוב העטין לאחר הרטבתו לא משפר ספירת התאים הסומטיים, לעומת הרטבה בלבד.

ג. הרטבת עטינים וייבושם – רק לפרות עם עטינים מזהמים.

ד. תספורת – שכחנו ממנה? כדאי לחזור.

ה. ריסוס עטין אינו פחות טוב מטבילה (בתנאי שתימנע יצירת ערפל, אשר עלול להזיק לחולבים).

Geburtshilfe bei einer Kuh. Aus den Felsengrabern von Meir. 12. altägyptische Dynastie. 1900 – 1870 v. Chr.

תצלום הציור המופיע כאן נשלח אלינו על ידי פרופ' אליעזר אייזנבוד מן המחלקה לחקר הפוריות במכון וולקני. על פי הכיתוב אפשר להיווכח, שהציור נלקח מירחון וטרינרי בשפה הגרמנית. התמונה מתארת את העזרה בהמלטה במצרים העתיקה, וליתר דיוק, במאה ה-20 לפני הספירה. מעניין, לפי הציור הפרה איננה מגוע זבו, על כל פנים אין בה זכר של דבשת. האמן האלמוני תיאר יפה את סבל הממליטה (היא מגלגלת עיניים ומוציאה הלשון כאילו זועקת). העגל נולד בתנוחה נכונה, אפילו רואים חלק מן הקרומים והשליה תלויה. אולם, לא ברור למה המנהלים משמאל ומימין לובשים שמלה למותניהם, בעוד המיילד סובל רוח מכל צד. איפה היה אז האיגוד המקצועי?